

ANDRIJ
SEMIANKIV

TANEC
PRELOŽILA
KRISTÍNA KARABOVÁ
S KOSTĚAMI

KAPITOLA 1

Keď sa na chodbe ozvali kroky, Severyn vyskočil od stola, aby bol čo najbližšie k rozrobenému telu. Nemotorne zavadil o fľašu, tá s treskotom dopadla na zem, ale našťastie zostala celá. Nemal čas natiehnúť si rukavice, kroky sa blížili, preto sa dvomi holými prstami chytil hnedého okraja rozrezaného žalúdka. Na prahu zastal Maslovskij s večne nespokojným výrazom.

„Donyk, čo máš s telefó...“ odrazu zmĺkol. Zbadal prázdnu fľašu vodky. Zložil si okuliare. To nikdy neveštilo nič dobré. Do tváre námestníka riaditeľa sa nahrnula krv, ale tentoraz sa ovládol.

„K riaditeľovi, behom!“

Severyn pristúpil k umývadlu a vyhýbal sa hostovi pohľadom. Teplá voda sa spenila od mydla a Severyn si celou silou začal drhnúť prsty. Bol rozčúlený zo vzniknutej situácie, z príchodu toho blbého nadutého námestníka a z vlastnej úbohosti.

Cestou do administratívnej budovy mlčali. V spojovacom trakte už niekoľkýkrát menili podlahu („Ale rukavice si musím kupovať za vlastné,“ zahromžil v duchu Severyn.), takže kúsok museli prebehnúť po vonku. Mrholilo, niečo medzi dažďom a mokrým snehom vytrvalo padalo z olovenej oblohy.

Maslovskij vošiel do kancelárie a nechal Severyna na recepcii s usmiatou sekretárkou.

„*Ten pridrbaný úsmev jej niekedy aj schádza z tváre?*“ ešte viac sa rozčúлил Donyk. Pred zrkadielkom si upravil mokrý plášť a uhladil riedke vlasy. Námestník vykukol z dverí:

„Podme,“ štekol a na sekundu zmlkol. „A nehovor to, čo nemusíš.“

V tejto kancelárii bol už nejednakrát, dobre to tam poznal. Fikus, sovietske okná v železnom ráme a aj samotného riaditeľa, bruchatého vládcu tohto ich ústavu pre miestnu chudobu. Sevryn si kútikom oka všimol nový interiérový prvok – zoschnutého deda v kabáte zo zeleného vojenského plátna, ktorý v rukách húžval lyžiarsku čapicu. Riaditeľ ukázal rukou na stoličku, počkal, kým sa všetci usadia, a položil si ruky na brucho.

„Toto je,“ ešte jedno gesto, „Sevryn Romanovyč, vedúci oddelenia patológie.“

Potom sa presunul pohľadom na popísaný hárok papiera, ktorý osamelo a zlovestne ležal na stole.

„Sevryn Romanovyč, prišla na vás sťažnosť. Hovorí vám niečo meno Šapošnikov?“

Sevryn sa zamračil. Všetko, čo sa posledné dni (v skutočnosti posledné týždne) týkalo práce, bolo zahalené akýmsi oparom. Šapošnikov, Šapošnikov... No, áno, iste. Pankreatická nekróza, anatomická peritonitída. Doniesli ho pred dvomi dňami. Riaditeľ mu z očí vyčítal záblesk uvedomenia a pokračoval:

„Toto je jeho otec. Valerij Zacharovyč, zopakujte, čo ste povedali mne...“

Dedo sa ešte silnejšie zadrapiť do čiapky a zachmúrene spustil. Začal potichu, ale postupne sa rozohňoval, až sa od rozhorčenia triasol. Už po prvých vetách Sevryn prišiel na to, čo je vo veci. Chlapík zomrel uprostred noci. Ráno si stariec prišiel po telo a dozvedel sa, že mu ho aj s dokumentmi odovzdajú, až keď zaplatí pohrebníctvu Amfora. Dedo sa poškrabkal na hlave a vybral sa po peniaze. Štandardná situácia.

Len s neštandardným vývinom udalostí. Či už dedo naozaj nemal peniaze, alebo si spomenul, že je veterán... Nech už to bolo akokoľvek, na druhý deň prišiel robiť rozruch. Dostal odpoveď, že ak to nechce vybaviť civilizovane, môže si to nahé telo z chladničky vytiahnuť sám a odviezť taxíkom. Keby bol býval dedo zaradil spiatočku, ale kdeže! Namiesto toho sa dal do vypisovania sťažností, najprv na mesto, na mestský odbor

zdravotníctva a potom riaditeľovi. Keď sa dedo vrátil do nemocnice, telefóny už vyzváňali a vedeniu nemocnice kládli nepríjemné otázky.

„Hryša, doriti!“ skoro sa Severynovi vydralo z úst. Veď už nie je malý, a stále nechápe, s kým a ako má hovoriť. Prehnal to. A ešte mu ani, debil jeden sprostý, nič nepovedal. Zachcelo sa mu konať na vlastnú päsť.

„Donyk,“ obrátil sa naňho riaditeľ naschvál familiárne, „už sú to tri dni. Čo to má znamenať?“

A dedo ďalej prilieval olej do ohňa, vybral z vrecka akési osvedčenie a mával ním ako pop krížom na diabla. Severynovi nezostávalo nič iné, iba rozpačito sklopiť zrak a zamumlať niečo v štýle: „Všetko vyjasníme, napravíme.“ Riaditeľ následne uistil Šapošnikova staršieho, že všetko sa čo najrýchlejšie vybaví, všetky náklady uhradí nemocnica a vyjadril mu najúprimnejšiu sústrasť. Dedo si nasadil lyžiarsku čapicu a v sprievode sekretárky odišiel. Na rozlúčku škaredo zablýskal očami. Keď sa za ním zatvorili dvere, riaditeľ sa oboril na Donyka.

„Romanovyč, kurníkšopa! Čo to má byť? Vy ste sa tam dole v podzemí zbláznili!“

Severyn rozhodil rukami a nevinne vypúlił oči:

„Ale ja ho dnes vidím prvýkrát. Asi s ním hovoril Hryša.“

„Hryša, Maša, Saša,“ rozčúlene drmolil riaditeľ. „Ty si vedúci či kto? To mám tomu tvojmu Hryšovi vysvetľovať ja? Ak je to oddelenie nad tvoje sily, tak daj výpoveď a choď do psej matere! Ja tu takýto cirkus nepotrebujem!“

Pche, oddelenie... Severyn si v duchu odplul. To oddelenie tvorí vlastne len on a asistent Hryša.

Riaditeľ vzápätí ubral plyn a pokračoval pokojnejším tónom, zdôrazňujúc každé slovo:

„Nech je to telo dnes hotové. A to pohrebníctvo zaplaťíš zo svojho vrecka...“ Keď si v patológových očiach všimol námietky, tresol rukou po stole. „Sám alebo sa podeliš s tým svojím Hryšom, alebo ti tie peniaze dá on, to je mi fuk! A ešte niečo – s Amforou prerušíte akúkoľvek spoluprácu.“

Ešte aj tieto šušne mi vezme, potkan. Severynova nálada klesla pod bod mrazu.

„Ak sa ešte raz dopyčujem o tvojich kšeftoch alebo, ne-dajbože, príde nová sťažnosť, letíš odtiaľto za porušenie predpisov a so záznamom v pracovnej knižke.¹ Je ti to jasné?“

Donykovi nezostávalo nič iné ako prikývnuť.

„Odchod.“

Severyn vyšiel z kancelárie, nohy mal ako z gumy. V spánkoch mu pulzovala krv.

Na chodbe naňho zvolal Maslovskij:

„Severyn, správaj sa ako človek, najprv si všetko porob, potom chlastaj.“

Túto facu po sérii úderov kladivom skoro ani nepočul.

Skončil rýchlejšie, než plánoval. Vyšlo najavo, že telo bolo nachyšané a čakalo už len na cinkanie mincí. Severyn cez pivničné okno pozoroval, ako chlapíka v rakve nakladajú do pohrebného auta. Za ním nastúpil zhrbený dedo v čapici. Na pohľad nemal viac než sedemdesiat. Veterán ktorej vojny? Na starého sa už ani nehneval, ale situácia to bola skutočne nemilá. Keby hovoril s dedom on a nie Hryša... poslal by ho do pohrebničtva rovnako. Severyn v tomto smere nemal žiadne morálne zábrany. Peniaze sa musia točiť; neexistujú ľudia, ktorí ich potrebujú menej ako iní. Cez Amforu prechádzala všetka klientela, lenže asistent nemal cit, ktorý by mu napovedal, na koho môže tlačiť a komu je lepšie ustúpiť.

Severyn sa chcel pozhovárať s majiteľkou Amfory, ale nebola v kancelárii. Zobral mobil, vyťukal číslo, ale potom si to rozmyslel. To nie je na telefonický rozhovor. Vytočil namiesto toho Hryšu, aby si na ňom vybil zlosť. Volaný je nedostupný. Ten debilný asistent si vzal do pondelka voľno a, samozrejme, si vypol telefón.

V žiadnej skrini ani šuplíku sa pijatika nenašla. Jasné, ved' nie je chirurg. Hodiny ukazovali štyri, bolo skoro – domov ešte nemôže. Zostal mu ešte variant dať si kávu.

1 V bývalých krajinách ZSSR sa naďalej používa v našich končinách už archaická „pracovná knižka“, teda preukaz o priebehu zamestnaní. Zamestnávateľia do nej môžu zapísať aj rôzne porušenia zo strany zamestnanca (pozn. prekl.).

Neznesiteľný deň pokračoval, našiel síce balenie Lavazzy, ale ani kúsok cukru. Severyn neznášal kávu bez cukru. Mohol síce zbehnúť do obchodu, ale po zaplatení poslednej rozlúčky VIP klienta mu nezvýšili peniaze ani na metro.

Žeby si zašiel po cukor do labáku? Plesol si po stehne a vytočil klapku chirurgie:

„Tu patológia. Je tam niekde vedúci? Toľa, ahoj. Máš voľno? Dôjdi na kávu. Hej. A zober cukor, minul sa mi a vonku je mokro. Čakám.“

Vystrel si ruky na stôl a zapozeral sa do steny obloženej bledomodrými kachličkami. Niekdajší vedúci kráľovstva mŕtvych nad dvermi so šablónou namaľoval nápis *Vita brevis, ars longa*.² O dĺžke svojho *vita* sa Severyn mohol len dohadovať, ale to, že je *miserabilis*, vedel celkom presne. Všetky peniaze, ktoré si odložil na darček Ľude, sa prepapali doslova a do písmena pod zem. Niežeby neprítomnosť peňazí Donyka nejako prekvapovala (skôr to už bola jeho životná norma), ale v deň ako tento chcel prísť domov ako človek – aspoň s kyticou alebo fľašou. Jednu rodinu totiž už pre chudobu presral.

„Ešteže mi stačilo na tých funebrákov,“ napadlo mu a ihneď si za ďalšiu slabosť vynadal. Mal to odmietnuť a riaditeľa poslať niekam rovno pri Maslovskom. To by však znamenalo okamžitý odchod „na voľnú nohu“. A tam, za stenami nemocnice, naňho nikto zvlášť s otvorenou náručou nečakal. Iste, mohol by si privyrábať u súkromníkov, ale na súčasné ceny to boli len kopejky. A teraz mu odpadla ešte aj tá Amfora.

Má si hľadať niečo nové? Prax ani kvalifikácia Severynovi nechýbali, ale mal až chronickú smolu. Všetci spolužiaci si našli teplé miestečka a potichučky kopili peniažky. Niežeby mali ktovieaké hviezdne kariéry, len miest pri válove nie je dost pre všetkých. Svojho času trávil noci na lekárskech fórach a hľadal, ako by sa dostal z finančnej tiesne. Diskutujúci sa delili na dva typy: prví nariekali, že ich spoločnosť nedoceňuje, a druhí zas ako mantru opakovali: „Dobrý lekár nebude hľadať.“ Zdalo sa, že nejde o dialóg, ale o živý prenos myšlienok

2 Život je krátky, umenie večné (z lat.).

smerovaných do prázdna. Severyn si dokonca predplatil mesačník Eskulapos, kde bola stála rubrika finančno-právneho poradenstva. Všetky rady sa, bohužiaľ, dali zhrnúť do jednej. Ak chceš zarábať viac, otvor si súkromnú prax. Kde však majú chudáci, ktorí mali predplatené toto periodikum (a úspešní, o tom bol presvedčený, takú makulatúru do rúk nebrali), zobrať základný kapitál, pravdaže, nikto nevysvetľoval. A vzhľadom na Donykovu špecializáciu podobný start-up vyzeral ešte smiešnejšie.

Na dvore pri búde, kde vykupovali fľaše, si raz všimol kanceláriu s nápisom *Súkromná patológia Tri duby. Všetky cesty zo sídliska vedú k nám.*

Severyn sa uchechtol nad absurdnosťou vlastných myšlienok. Aj keď logickejšie by bolo zaplakať. Z úvah ho vytrhol veselý hlas prednostu chirurgie:

„Nazdar, Romanyč!“

Podali si ruky. Severyn postavil vodu na kávu a ukradomky sa pozrel na Toľu Župaňa. Bol jeho úplným protikladom. Bol taký prostý a priamočiary, že ešte aj jeho zovňajšok sa zdal byť prirodzeným pokračovaním týchto vlastností. Plavovlasý, trochu strapatý a vždy pozitívne naladený. Ved' prečo by mal smútiť: ešte nemá ani štyridsať, je skoro jeho rovesník a už má vlastné oddelenie. Pacientov si môže vyberať a jasné, že nesiaha po tých najchudobnejších. Ako každý človek, u ktorého sa láska k povolaniu spája s finančnou odmenou, Toľa sa nepretržite venoval svojej chirurgii a videl pred sebou len nové možnosti. Ešte aj teraz, kým sa lúhovala talianska usadenina, mu s chuťou rozprával o črevnej nepriechodnosti, ktorú s tímom rezali v noci.

„... takáto oná. Skrátka, bude žiť. Takže ten div, Seva, bohužiaľ neuvidíš,“ a na vlastnom kostrbatom vtipe sa aj sám zľahka zasmial.

Potom prišiel rad na Severyna, aby porozprával o svojom dni, a tón rozhovoru sa okamžite zmenil.

Patológ sa vyspovedal a ďalej sedeli mlčky. Toľa nevedel súcitiť s cudzím nešťastím – niežeby mal tvrdé srdce, jedno-ducho sám býval málokedy smutný.

Donyk si uchlipol z horkej kávy. Župaň cukor, samozrejme, zabudol a Severynovi ani nenapadlo mu to pripomenúť. Napokon, chirurg sa zavolať s celkom iným úmyslom.

„Tak ako stojíme s naším výskumom? Tento týždeň, myslím, nebola žiadna vzorka.“

Toľa trochu rozpačito natiahol:

„Nóóó... veď som ti vrazil, nechcú podpisovať súhlas.“

„A kde je problém? Veď ide len o pár gramov, ktoré aj tak vyrežeš.“

„Ľudia sú ustráchaní. Prečítali si na internete všelijaké hovadiny.“

Severyn si znovu odpil z nechutnej kávy.

Na klinických výskumoch zarábali mnohí. Pravda, zvyčajne na to bol potrebný prístup k živým pacientom a s tým mal patológ, prirodzene, problém. Nakoniec sa naňho nakonktovala istá malá firma, ktorá americkým spoločnostiam predávala vzorky na biologický výskum. Dopyt bol po všetkom: zapálené tkanivá, abortívny materiál, nádory. Na otázku: „Prečo Američania potrebujú práve ukrajinské biologické vzorky?“ mu odpovedali, že Američanom je to fuk, vyhovovali by im aj švajčiarske. Firma jednoducho chcela europoidné tkanivá a zo všetkých bielych boli východoeurópske národy najlacnejšie. Spolupráca sprvoti vyzerala ideálne: pacientom nehrozila žiadna ujma – bolačka by aj tak odrezali a vyhodili, pre Donyka to nepredstavovalo žiadnu extra prácu, lebo histológiu odstránených tkanív musel robiť tak či tak, plus peniaze pre všetky zainteresované strany.

Lenže v praxi sa objavila jedna neprekonateľná prekážka. Nech už boli ukrajinskí pacienti akíkoľvek lacní, zo zákona museli podpísať súhlas s odovzdaním svojich tkanív tretej strane. A do toho sa nikto nehrnul. Ľudia sa báli, že im ukradnú obličku, appendix alebo hocičo iné. Lahké a najmä čestne zarobené peniaze Severynovi uchádzali rovno spreď nosa.

„Tak veď ľudia boli vždy zadubení. A ty na nich nemôžeš trochu pritlačiť? Veď im vypisuješ prepúšťacie správy a péenky!“

Župaň zhovievavo skrivil pery.

„Sevo, môžem všetko. Ale potom začnú kolovať rôzne fámy, chápeš? Koľko nám to na dvoch za pacienta dávajú – dvadsať dolcov? No a to nie sú peniaze, pre ktoré...“

„Uhm, tak po prvé, desať dolárov pre mňa nie je zas až také nič. Po druhé, desať máš ty, ja tridsať,“ pomyslel si Severyn, ale povedal niečo celkom iné:

„Dobre. A čo ak ten súhlas budem podpisovať ja? Veď oni o tom v podstate ani nemusia vedieť.“

Toľa, síce prostý, nebol v žiadnom prípade prostoduchý.

„Severyn,“ úplným menom Donyka nazýval len v prítomnosti cudzích, „ak sa na to príde, bude to strašne smrdieť. S tým nechcem mať nič spoločné. A ty... nestačila ti príhoda s Amforou?“

Donyk pocítil nebezpečné napätie a rýchlo zmenil smer rozhovoru:

„Pravdaže, máš pravdu. To mi ušlo len tak, zo zúfalstva. Veď vieš, ako som na tom s peniazmi.“

Toľova tvár sa zjemnila. Dokonca pôsobil rozpačito, keď z vrecka vytiahol štós dvestoviek. Začal rátať, ale potom mávol rukou a na stôl vyložil všetky.

„Vráť, keď budeš môcť.“

Donyk pobúrene odmietol a hlavou mu preblyso: „*Také prachy nosiť len tak v plášti... a dal mi ich. Ani nepočítal...*“

Toľa mu tvrdohlavo pristrčil peniaze.

„Ber.“

Severyn vedel, že si ich vezme, aj keď sa ešte chvíľu zdráhal. Nevedel len povedať, prečo sa cíti tak odporne: či preto, že dostal almužnu, alebo preto, že si ju mimovoľne vyžobral.